

Lahti

***Lahden
kaupungin
hankintaohjelma
2023–2026***

1. Johdanto

Julkiset hankinnat ovat kaupungin strateginen työkalu, jonka avulla asetettuja elinkeino-, työllisyys- ja ympäristötavoitteita voidaan edistää konkreettisesti ja vaikuttavasti. Julkinen hankinta vaatii onnistuakseen toimivat markkinat, joilla tuotteista ja palveluista on kilpailua. Julkisella sektorilla on keskeinen rooli toimivien markkinoiden tukemisessa omilla hankinnoillaan.

Lahden kaupungin hankintaohjelma linjaa avoimilta markkinoilta ostettujen palveluiden, tavaroiden ja urakoiden strategisia tavoitteita. Hankintaohjelma ei sisällä kaupungin palvelujen tuotantotapoja koskevia palvelutuotannollisia linjauksia. Sidosyksikköhankinnoista ja sisäisistä hankinnoista linjataan erikseen. Hankintaohjelman linjaukset koskevat kaupungin ja kaupunkikonsernin suoria markkinaehtoisia hankintoja. Myös pienhankinnoissa tulee noudattaa ohjelman periaatteita soveltuvin osin. Ohjelmassa määritellään, miten hankinnoilla tuetaan organisaation strategisia tavoitteita. Hankintaohjelma toimii myös perustana kaupungin hankintojen kehittämiselle.

Konserniohjeen mukaisesti tytäryhteisön on toiminnassaan noudatettava kaupungin hankintaohjelmaa, konserniyhtiöt noudattavat kuitenkin omaa hankintaohjeistustaan. Kaikissa hankinnoissa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa on omien ohjeiden lisäksi noudatettava voimassa olevaa lainsäädäntöä kuten hankintalakia, erityisalojen hankintalakia, julkisuuslakia, osakeyhtiölakia ja kuntalakia.

Kaupungin hankintoja ohjaavat:

- Strategia
- Hankintaohjelma
- Hallintosääntö
- Hankintaohje

Hankintoihin liittyvät myös mm.:

- Lahden ympäristöohjelma
- Lahden kaupungin eettiset ohjeet
- Lahden kiertotalouden tiekartta
- Lahden alueen kilpailukykystrategia
- Lahden alueen maaseutuohjelma
- kansallinen hankintojen strategia Hankinta-Suomi tarjoaa kehikon, jonka kautta organisaatiot voivat itse arvioida toteuttamaansa muutosta ja ohjata hankintojensa vaikuttavuutta.

Julkiset hankinnat ovat kaupungin strateginen työkalu, jonka avulla asetettuja elinkeino-, työllisyys- ja ympäristötavoitteita voidaan edistää konkreettisesti ja vaikuttavasti.

2. Lahden kaupungin hankinnat

Lahden kaupungin hankintoja tehdään hajautetusti kaupungin palvelualueilla ja yksiköissä. Palvelualueet vastaavat omaan alaansa liittyvistä hankinnoista itsenäisesti. Yhteishankinnat valmistellaan hankintapalvelut yksikössä. Ostotilauksia tehdään koko organisaatiossa.

Lahden kaupungin ostoihin ja hankintoihin voi perehtyä Lahden kaupungin verkkosivuilla. Ostolaskudata on julkaistu kaupungin verkkosivuilla vuodesta 2016 lähtien. Sivuilta löytyy myös hankintakalenteri. Kaupungin tarjouspyynnöt julkaistaan sähköisesti.

2.1 Lahti hankkijana

Vuosi 2022 Hankintapulssi

- 248,4 milj. euroa
- Laskennallinen hiilijalanjälki 145,93 milj. CO₂-ekv. Kg
- Laskujen lukumäärä 55 988 kpl, mediaani 288,75 euroa
- Toimittajien lukumäärä 2 902 kpl, kerran laskuttaneita 1 191 kpl (41,04 %)
- Hankintalain kansallisen kynnyсарvon ylittäneitä tarjouspyyntöjä julkaistu 71 kpl

2.2 Hankintojen ohjaus kaupungin organisaatiossa

Lahden kaupungin hankintojen ohjaus tapahtuu talousohjauksena ja tieto-ohjauksena. Kaupunkitasoisesta hankintojen strategisesta ohjaamisesta vastaa talouspalvelut.

Palvelualueiden johto huolehtii siitä, että palvelualueen toiminta on hankintaohjelman mukaista.

Hankintaohjelman toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle vuosittain.

Talouspalvelujen hankintapalvelut yksikkö opastaa ja neuvoo palvelualueita sähköisten kilpailutus- ja tilausjärjestelmien käytössä sekä tarvittaessa hankintojen tekemisessä erityisesti hankintalain mukaisuuteen liittyen. Hankintapalvelut kokoaa palvelualueilta ja yksiköistä saamansa tiedot hankinnoista. Hankintoja tekevät yksiköt vastaavat hankintaohjelman toteutumisen seurannasta.

Elinvoimapalvelut avustaa kilpailutuksissa markkinakartoitusten tekemisessä, vastuullisuuskriteerien käyttöönotossa ja seurannassa. Työllisyyspalvelut vastaa työllistämisehdon käyttöönotosta, siihen liittyvästä neuvonnasta ja sen seurannasta.

Hankintapalvelut tekee yhteistyötä konserniyhtiöiden kanssa ja tarvittaessa näiden kanssa solmitaan erilliset yhteistyösopimukset.

3. Hankintojen päätavoitteet

Parantamalla hankintojen valmistelua, toteutusta ja sopimusaikaista toimintaa, voidaan saavuttaa merkittäviä taloudellisia säästöjä ja toiminnallisia parannuksia. Lahden kaupunki hakee markkinoilta aktiivisesti uusia ratkaisuja ja keskustelee toimijoiden kanssa hankinnan kustannus- ja laaturakenteesta ennen kilpailutusta. Sopimusten toteutumista ja kustannuksia seurataan luomalla toimivat ja toimintaa ohjaavat tunnusluvut raportointiin. Kaikki kaupungin kilpailutukset toteutetaan käytössä olevaa sähköistä kilpailutusjärjestelmää hyödyntäen. Myös tavaroiden tilaus ja laskutus hoidetaan sähköisesti, kertatilauksina tai jatkuvana laskutuksena. Hankintapäätöksiin sovelletaan kaupungin ohjeistuksen mukaisia päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin menetelmiä, jotka sisältävät mm. yritys-, ympäristö- ja lapsivaikutusten arvioinnin.

Toimivat markkinat ja yhteistyö edistäminen

Hankinnat ovat osa kaupungin elinkeinopolitiikkaa. Kaupunki luo omilla hankinnoillaan edellytyksiä elinkeinotoiminnalle ja yrittäjyydelle ja sen tulee ottaa huomioon myös uusia toimijoita markkinoilla. Hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa kaupungin tulee viestiä markkinoille tarpeista ja vastaavasti antaa markkinoille mahdollisuus tarjota uusia, entistä parempia vaihtoehtoja.

- Hankinnat toteuttavat strategisia tavoitteita
- Hankintoja ohjaa kokonaistaloudellisuus, jota tarkastellaan koko hankinnan elinkaaren ajalta
- Hankinnoilla edistetään markkinoiden toimivuutta ja synnytetään kilpailua
- Hankinnat edistävät työllisyys-, ympäristö- ja tuottavuustavoitteita
- Markkinavuoropuhelu on osa kilpailutusprosessia
- Yritysten osallistumista kilpailutuksiin edesautetaan viestimällä tulevista tarpeista
- Järjestetään hankintamarkkinatilaisuuksia vuosittain
- Hankintojen yritysvaikutuksista pyydetään tarvittaessa arvio elinkeinoelämän järjestöiltä

Tavoitteen seuranta ja arviointi

- seurataan ostojen kokonaisvolyymia ja kilpailutettujen hankintojen volyymia
- Tarjouspyyntöjen, markkinavuoropuheluiden, tietopyyntöjen ja tehtyjen päätösten määrä (sekä alle hankintalain että yli hankintalain kynnyksarvon)
- Toteutettujen tilaisuuksien määrä
- Pk-yritysten osuus ja paikallisten toimijoiden osuus sopimustoimittajista/laskuttaneista
- Uusien tai alle 2 vuoden ikäisten yritysten määrä laskuttaneista

Vastuulliset hankinnat

Kaupunki toteuttaa hankintansa vastuullisesti ottaen huomioon sosiaalinen, taloudellinen ja ympäristövastuu. Sosiaaliseen vastuuseen kuuluu mm. ihmisoikeuksien ja työelämän perusoikeuksien noudattaminen ja niiden toteutumisen edistäminen ja valvominen toimitusketjun eri vaiheissa. Hiilineutraalius tavoitteen kannalta olennaiset hankintakategoriat on tunnistettu mm. Hankintapulssi työkalun avulla. Työllistämisehdon käyttö selvitetään kaikissa työvoimavaltaisissa yli EU-kynnysarvon hankinnoissa. Työllisyyspalvelut yksikkö vastaa ehdon seurannasta ja määrittelystä hankintakohtaisesti. Tarjouskilpailuun osallistuvilla yrityksillä on mahdollisuus saada kilpailutuksessa lisäpisteitä esimerkiksi työllistämällä pitkäaikaistyöttömän yrityksen toimintoihin sopimuskauden aikana. Työllistämisehto ei kuitenkaan saa olla ns. ehdoton tai poissulkeva kriteeri, sillä se voisi rajoittaa esimerkiksi verkostona toimivien yritysten mahdollisuutta osallistua kilpailutuksiin. Hankintojen riskienhallintaprosessi muodostuu riskien tunnistamisesta, riskien arvioinnista sekä riskienhallinnan keinojen valinnasta. Varautuminen hankinnoissa on riskienhallinnan osa-alue. Sen tarkoituksena on taata organisaation toiminta.

- Hankinnoilla edistetään tavoitetta hiilineutraaliudesta vuonna 2025
- Hankinnoilla työllistäminen/ Työllistämisehdon käyttö selvitetään kaikissa työvoimavaltaisissa yli EU-kynnysarvon hankinnoissa
- Hankintojen suunnittelussa huomioidaan käyttäjäryhmien tarpeet sekä tilojen ja palveluiden esteettömyys
- Kaupungin omien palveluiden ja kaupungille tuotettavien palveluiden laatua ja tehokkuutta seurataan jatkuvasti
- Kaikissa sopimuksissa huomioidaan tilaajavastuulain velvoitteet ja tunnistetaan hankintakategoriat, joissa erityisesti riskinä harmaa talous.
- Varautuminen hankinnoissa on osa riskienhallintaa

Tavoitteen seuranta ja arviointi

- Hiilineutraaliutta edistävien tarjouspyyntöjen osuus
- Työllistämisehdot sisältäneiden tarjouspyyntöjen määrä ja työllistyneet henkilöt
- Tunnistetaan hankintojen riskit harmaan talouden ja varautumiseen liittyen vuoden 2023 aikana ja luodaan toimintamalli vuoden 2024 loppuun mennessä

Hankintaosaaminen ja uudistuminen

Kaupungin hankintaosaamisen kehittäminen on olennaista hankintojen kehittämiseksi innovatiivisemmiksi ja kaupungin toimintojen jatkuvan parantamisen tukemiseksi.

Innovatiivisissa hankinnoissa onnistuminen edellyttää erityisiä panostuksia hankintaprosessien kehittämiseen. Yhtenäisten toimintatapojen muodostaminen vaatii hankintaosaamisen kartoitusta ja jatkuvaa sisäistä yhteistyötä.

- Hankinnoilla edistetään yritysten innovaatioita ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja ja tuotteita
- Seurataan palveluiden ja tavaroiden käyttäjien sekä kilpailutuksiin osallistuvien yritysten tyytyväisyyttä hankintaprosesseihin ja suoritteisiin
- Hankinnoille asetetut tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat tietoon, esim. Hankintapulssi, ostolaskudata

- Hankintaosaamisen kehittäminen on suunnitelmallista
- Hankintaosaamisen kehittymistä seurataan sähköisten työkalujen avulla (mm. Hankintatutka, Hankintaluotsi)

Tavoitteen seuranta ja arviointi

- Innovatiivisten hankintojen osuus kaupungin hankinnoista, ottaen huomioon myös alle kynnyksarvon hankinnat (Innovatiivisia hankintoja ovat esim. suunnittelukilpailut, kokeilut, määräaikaiset projektit)
- Seurataan kaupungin sisäisten hankintakoulutusten ja yhteisten tapaamisen määrää
- Hankintaosaamisen arviointi toteutetaan vuodesta 2023 alkaen Hankintatutka työkalulla

4. Hankintaohjelman toteuttamisen seuranta

Hankintaohjelman toteuttamisesta vastaa jokainen hankintoja toteuttava taho.

Tietoa hankinnoista kootaan vuosittain. Kaupungin omaan käyttöön ostolaskudata viedään Hankintapulssi työkaluun. Kaupungin ostolaskut julkaistaan vuosittain verkkosivuilla.

Kaupunginhallituksen raporttiin kootaan sovitut tunnusluvut olemassa olevan raportointitavan mukaisesti.

Lahti